

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ІВАНА ПУЛЮЯ
ФАКУЛЬТЕТ ЕКОНОМІКИ ТА МЕНЕДЖМЕНТУ
КАФЕДРА ЕКОНОМІКИ ТА ФІНАНСІВ

КОВАЛЬЧУК РУСЛАН-ПЕТРО ОЛЕГОВИЧ

УДК 338.518:658.562:005.6

**ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ ПРОДУКЦІЇ
ПІДПРИЄМСТВА (НА ПРИКЛАДІ ТОВ «МИКУЛИНЕЦЬКИЙ БРОВАР»)**

Спеціальність – 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»

Автореферат
дипломної роботи на здобуття освітнього ступеня «магістр»

Тернопіль
2019

Дипломною роботою за освітнім ступенем «магістр» є рукопис

Роботу виконано на кафедрі економіки та фінансів Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя Міністерства освіти і науки України

Керівник роботи: доктор економічних наук, професор
Мариненко Наталія Юріївна,
професор кафедри економіки та фінансів,
Тернопільський національний
технічний університет імені Івана Пулюя

Рецензент: кандидат економічних наук, доцент
Бурліцька Оксана Петрівна,
доцент кафедри промислового маркетингу,
Тернопільський національний
технічний університет імені Івана Пулюя

Захист відбудеться 26 грудня 2019 р. о 14⁰⁰ годині на засіданні екзаменаційної комісії №60 у Тернопільському національному технічному університеті імені Івана Пулюя за адресою: 46008, м. Тернопіль, вул. Білогірська, 50, навчальний корпус №10.

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми роботи. Для покращення конкурентних позицій на ринку, перспективи довготривалого функціонування на ньому, завоювання лояльності споживачів підприємство повинне забезпечити високий рівень якості продукції, яку виробляє. Багато компаній використовують програми загального управління якістю (Total Quality Management, TQM), намагаючись постійно покращувати якість як самого продукту, так і усіх етапів його виготовлення. На сьогоднішній день виробники розцінюють якість як інвестицію, а її покращення – як один із ключових факторів успіху. Впровадження міжнародних стандартів дає змогу виробникові не лише підвищити якість своїх товарів до рівня міжнародних вимог, але й забезпечує перебудову виробництва, його організацію, технологію, систему управління до рівня розвинених країн. Наявність сертифіката відповідності якості полегшує доступ українських виробників до міжнародних ринків, що записано в Угоді про асоціацію між Україною та Європейським Союзом (ЄС). Тому дане дослідження є актуальним для виробників пивоварної продукції.

Дослідженню категорій «якість» та «система управління якістю» присвячені праці таких відомих українських та зарубіжних вчених: О. Барановського, Л. Василевича, С. Гаркавенко, Г. Зіміної, Ю. Журика, О. Михайлова, Я. Плоткіна, В. Рифа, А. Старостіної, О. Шевельової, Ф. Кросбі, У. Демінга, П. Друкера, Е.М. Векслера, Дж. Ван Енттігера, Дж. Сіттінга та ін.

Мета роботи: аналіз системи управління якістю продукції на підприємстві та виявлення напрямів її удосконалення.

Об'єкт, методи та джерела дослідження. Об'єктом дослідження є фінансово-господарська діяльність ТОВ «Микулинецький Бровар» та процеси формування системи управління якістю його продукції.

Предметом дослідження є теоретико-методичні та прикладні аспекти формування системи управління якістю продукції підприємства.

Методи дослідження: діалектики, аналізу, синтезу, дедукції, табличний та графічний методи, фінансовий та економічний аналіз господарської діяльності підприємства, а також економіко-математичне моделювання і кореляційно-регресійний аналіз.

Інформаційна база дослідження ґрунтується на законодавчих та нормативних актах, що діють в Україні, міжнародних стандартах бухгалтерського обліку; даних Державної служби статистики України; наукових працях вітчизняних та зарубіжних економістів, матеріалах періодичної преси, даних бухгалтерського обліку та фінансової звітності підприємства ТОВ «Микулинецький Бровар», результатах самостійних авторських досліджень ринку, матеріалах ресурсів з мережі Інтернет.

Для досягнення мети були поставлені такі завдання:

– проаналізувати категорії «якість» та «система управління якістю»;

– встановити процедури розроблення та управління документообігом при впровадженні системи управління якістю на промисловому підприємстві;

– здійснити аналіз техніко-економічних та фінансово-майнових показників діяльності ТОВ “Микулинецький Бровар”;

– сформулювати рекомендації щодо удосконалення системи управління якістю на досліджуваному підприємстві;

– охарактеризувати стан та тенденції розвитку галузі, представником якої є досліджуване підприємство, а також фактори, що впливають на його діяльність на ринку;

– обґрунтувати економічну ефективність удосконалення системи управління якістю на основі фінансового контролювання на ТОВ «Микулинецький Бровар»;

– ознайомитися із організацією і фінансуванням заходів охорони праці на ТОВ “Микулинецький Бровар”, а також із питаннями запобігання та мінімізації наслідків надзвичайних ситуацій на ньому.

Наукова новизна обґрунтованих магістрантом положень і рекомендацій, що виносяться на захист, полягає у тому, що на основі аналізу діяльності ТОВ “Микулинецький Бровар” здійснено розроблення пропозицій щодо удосконалення системи управління якістю за допомогою фінансового контролю.

Практичне значення отриманих результатів дипломної роботи полягає у тому, що розроблені у роботі рекомендації щодо вдосконалення системи управління якістю можуть бути використані у його діяльності.

Апробація результатів дослідження. Основні положення і висновки дослідження доповідались та обговорювались на III Міжнародній науково-практичній конференції «Формування механізму зміцнення конкурентних позицій національних економічних систем у глобальному, регіональному та локальному вимірах» та II Міжнародному студентському науковому форумі «Креативна економіка очима молоді» (м. Тернопіль, 5 квітня 2019 р.).

Структура та обсяг роботи. Дипломна робота складається зі вступу, шести розділів, висновків та пропозицій загальним обсягом 113 сторінок, списку використаних джерел із 101 найменування, 3 додатків (обсягом 30 сторінок). Робота містить 13 таблиць та 20 рисунків.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми дослідження, здійснено огляд літературних джерел, що стосуються питань управління якістю на промислових підприємствах, визначено мету, об’єкт, предмет, методи і наукову новизну дослідження, охарактеризовано основні завдання, які необхідно вирішити.

В **розділі «Теоретико-методичні засади управління якістю продукції на промислових підприємствах»** проаналізовано наукову

літературу, що стосується тематики дослідження, висвітлено загальні методики й основні методи дослідження. У даному розділі встановлено сутність категорій «якість», «якість продукції», «система управління якістю продукції» підприємства. Охарактеризовано основні ключові документи, що входять до стандартів ISO серії 9000 та документальне забезпечення процесу впровадження системи управління якістю на підприємствах. Встановлено, що для успішного функціонування суб'єкти господарювання повинні неухильно дотримуватися основних принципів концепції загального управління якістю, невід'ємною складовою частиною якої є спрямованість підприємства на високі стандарти якості з метою забезпечення конкурентоспроможності продукції.

У розділі «Аналіз основних техніко-економічних та фінансових показників діяльності ТОВ «Микулинецький Бровар» охарактеризовано розвиток та представлено техніко-економічну характеристику підприємства, проаналізовано динаміку активів і пасивів його балансу. Результати аналізу показників ліквідності та платоспроможності досліджуваного підприємства дали можливість охарактеризувати його як відносно стійке і незалежне. На основі результатів обчислень показників фінансової стійкості підприємства зроблено висновки про наявні реальні можливості підвищення його фінансової стійкості та стабільності.

У розділі «Напрями удосконалення системи управління якістю на ТОВ «Микулинецький Бровар» запропоновано активізувати функції фінансового контролю в системі управління якістю та забезпечення ефективності її функціонування, а також подано рекомендації щодо вдосконалення системи управління якістю на досліджуваному підприємстві.

В розділі «Спеціальна частина» охарактеризовано стан та тенденції розвитку вітчизняного ринку пива. Для детального вивчення середовища функціонування ТОВ «Микулинецький Бровар» було проведено PEST-аналіз, який дав змогу встановити, які фактори макросередовища мають найбільш вагомий вплив на його діяльність. Здійснено оцінювання діяльності ТОВ «Микулинецький Бровар» та його основних конкурентів на ринку пивоварної продукції Тернопільської області, наведено блок-схему аналізу конкурентоспроможності продукції.

В розділі «Обґрунтування економічної ефективності» запропоновано оцінити економічну ефективність від впровадження системи управління якістю на досліджуваному підприємстві шляхом розроблення якісних показників контролю документації системи управління якістю та моделювання ефективності контролювання основних показників виробничо-господарської діяльності досліджуваного підприємства.

Розділ «Охорона праці та безпека в надзвичайних ситуаціях» присвячено вивченню ситуації щодо організації охорони праці на ТОВ «Микулинецький Бровар», фінансування заходів, пов'язаних із нею, а також питань запобігання та мінімізації наслідків надзвичайних ситуацій.

У загальних висновках до дипломної роботи описано запропоновані в роботі рішення, організаційно-технічні заходи, які забезпечують їх впровадження і результати реалізації.

ВИСНОВКИ

У результаті здійсненого дослідження щодо формування системи управління якістю продукції та її удосконалення на ТОВ «Микулинецький Бровар», сформульовано наступні висновки, які полягають у вирішенні поставлених завдань:

1. Україна та українські виробники повинні зайняти своє місце на європейському та світовому ринку слабоалкогольної продукції, завоювати симпатії споживачів високою якістю і займати провідні позиції на ньому.

2. Вітчизняним пивовиробникам необхідно розробляти і впроваджувати СУЯ, які застосовуються у зарубіжних компаніях будь-якою розміру до всіх аспектів управління. Застосування стандартів на продукцію, стандартів на системи управління якістю і підходів до поліпшення якості є засобами підвищення задоволеності замовників і конкурентоспроможності підприємства, і ці засоби не виключають один одного.

3. За аналізований період 2013-2017 років на ТОВ «Микулинецький Бровар» виявлено, що:

– збільшення валюти балансу у 2014 році на 14,95% і у 2017 році на 12,81% в активній частині відбулося за рахунок зростання вартості основних засобів, зростання виробництва готової продукції, дебіторської заборгованості та грошових коштів підприємства, а у пасивній частині – за рахунок зростання пайового капіталу підприємства у 2015 році на 888,18%;

– обсяг необоротних активів зростає кожного року. Обсяг же оборотних активів також мав тенденцію до збільшення, окрім 2015 року, коли значення становило 95519 тис. грн., тобто знизилося у порівнянні з 2014 роком на 2,83%;

– обсяг дебіторської заборгованості зростає. Якщо у 2013 році значення показника становило 13851 тис. грн, то у 2017 р. – 24920 тис. грн, що на 44% більше. Це вказує не те, що клієнти підприємства невчасно оплачують свої боргові зобов'язання, що може бути наслідком зниження рівня їх платоспроможності або ж цілеспрямованої політики, яку проводить підприємство у частині роботи з клієнтами;

– кредиторська заборгованість за товари, роботи і послуги зменшилася у 2017 році на 35,61% у порівнянні з 2016 роком, що є безумовно позитивною тенденцією; за розрахунками з бюджетом зросла у 2017 році на 33,30%; за розрахунками зі страхуванням зросла у 2017 році на 31,03%; з оплати праці зросла у 2017 році на 59,46%, що свідчить про неефективну політику у роботі з персоналом;

– у структурі балансу в активній частині найбільшу питому вагу займають запаси, а саме, у 2013 році – 49,4 %, у 2014 році – 52,0 %, у 2015 році – 47,77%, у 2016 році – 50,79 %, у 2017 році – 40,78 %. Основні засоби

становили 29,81%, 29,53%, 34,36%, 29,31%, 33,77% відповідно. У структурі зобов'язань найбільша питома вага припадає на нерозподілений прибуток, який склав у 2013 році 75,88%, у 2014 році – 72,31%, у 2015 році – 76,71%, у 2016 році – 70,25%, у 2017 році – 74% від усіх пасивів;

– досліджуване підприємство можна охарактеризувати як відносно стійке і незалежне, існують реальні можливості підвищення його фінансової стійкості та стабільності.

4. Запропоновано у контексті впровадження на ТОВ «Микулинецький Бровар» фінансового контролювання за СУЯ розглянути особливості обліку витрат за центрами відповідальності.

5. Встановлено, що на кінець 2019 р. (за винятком місяця грудня) обсяг виробництва пива компаніями становить 166,8 млн. дал, у той час, як за увесь 2018 р. було вироблено 180,7 млн. дал. Загалом, протягом 2012-2018 рр. відбувалося скорочення обсягів виробництва пива вітчизняними виробниками, найбільше з яких мало місце в 2014 році. Така ситуація, у свою чергу, вплинула на рівень завантаження виробничих ліній пивоварних підприємств. Галузь, представником якої є досліджуване підприємство, є бюджетотворюючою.

6. Для детального вивчення середовища функціонування ТОВ «Микулинецький Бровар» було проведено PEST-аналіз, який дав змогу встановити, які фактори макросередовища мають найбільш вагомих вплив на його діяльність. Здійснено оцінювання діяльності ТОВ «Микулинецький Бровар» та його основних конкурентів на ринку пивоварної продукції Тернопільської області, наведено блок-схему аналізу конкурентоспроможності продукції.

7. Запропоновано систему показників для згаданого контролювання за ефективністю функціонування СУЯ на підприємстві. Ця система має у своїй основі дві групи показників: кількісні і якісні. Проведене контролювання за дієвістю впровадження системи управління якістю свідчить про те, що за період її впровадження на досліджуваному підприємстві, у 2016 р. скорочення прибутку відбулося на 10% менше, порівняно із показником за 2015 р., а у 2017 р. прибуток підприємства зріс на 44,87% порівняно із 2016 р. Відбулося значне зростання операційних витрат у 2015 р., проте у наступні 2 роки темпи їх зростання мали тенденцію до зниження. Не вдалося за аналізований період скоротити також собівартість продукції, але темпи її зростання значно скоротилися у 2017 р. Здійснено регресійний аналіз залежності прибутковості підприємства і витрат, віднесених на собівартість продукції. Встановлено, що впровадження СУЯ ТОВ «Микулинецький Бровар» позитивно вплинуло на підвищення прибутковості підприємства.

8. У зв'язку із скороченням обсягів виробництва пива у 2013-2017 роках, кількість нещасних випадків ТОВ «Микулинецький Бровар» із наслідками, які би привели до втрати працездатності, зменшилась. Товариство відносять до хімічно небезпечного об'єкту, тому що використовують аміак у технологічному процесі, складських приміщеннях.

Отже, необхідно завчасно прогнозувати масштаби зараження аміаком навколишнього середовища під час аварій на ХНО і планування заходів для захисту виробничого персоналу і населення від уражаючої дії аміаку на організм людини.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ АВТОРОМ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ РОБОТИ

1. Ковальчук Р.-П.О. Якість товару як фактор успішного функціонування суб'єктів господарювання. Матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції «Формування механізму зміцнення конкурентних позицій національних економічних систем у глобальному, регіональному та локальному вимірах» (5 квітня 2019 р.) / Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя. Тернопіль : ФОП Паляниця В. А., 2019. с. 63-64.

АНОТАЦІЯ

Ковальчук Р.-П. О. Формування системи управління якістю продукції підприємства (на прикладі ТОВ «Микулинецький Бровар»). – Рукопис.

Дослідження на здобуття освітнього ступеня «Магістр» за спеціальністю 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність». – Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя. – Тернопіль, 2019.

Об'єктом дослідження є фінансово-господарська діяльність ТОВ «Микулинецький Бровар» та процеси формування системи управління якістю його продукції.

Метою дослідження є аналіз системи управління якістю продукції на підприємстві та виявлення напрямів її удосконалення.

Методи дослідження: методи діалектики, аналізу, синтезу, дедукції, табличний і графічний методи, фінансовий та економічний аналіз господарської діяльності підприємства, економіко-математичне моделювання та кореляційно-регресійний аналіз.

У роботі розкрито теоретико-методичні засади управління якістю продукції на промислових підприємствах. Проаналізовано основні техніко-економічні показники виробничо-господарської діяльності ТОВ «Микулинецький Бровар». Сформульовано рекомендації щодо удосконалення системи управління якістю на ТОВ «Микулинецький Бровар». Охарактеризовано тенденції розвитку вітчизняного ринку пива та макросередовище середовище функціонування ТОВ «Микулинецький Бровар». Наведено якісні показники контролю документації системи управління якістю та обґрунтовано економічну ефективність запропонованого контролювання основних показників виробничо-господарської діяльності досліджуваного підприємства. Ознайомлено із організацією і фінансуванням заходів охорони праці, а також із питаннями щодо запобігання та мінімізації наслідків надзвичайних ситуацій.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: ЯКІСТЬ, СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ, ФІНАНСОВИЙ КОНТРОЛЬ.

ANNOTATION

Kovalchuk R.-P. O. Formation of enterprise products quality management system (LLC “Mykulynetskyi Brovar” as a case study). – Manuscript.

Research for obtaining the “Master” educational degree in specialty 076 “Business, Trade and Exchange Activity”. – Ternopil Ivan Puluj National Technical University. – Ternopil, 2019.

The object of the research is the financial and business activity of the LLC «Mykulynetskyi Brovar» and processes of the enterprise’s products quality management system formation.

The aim of the research is the analysis of the system of product quality management at the enterprise and identification of ways of its improvement.

Methods of the research: methods of dialectics, analysis, synthesis, deduction, tabular and graphical methods, financial and economic analysis of enterprise economic activity, economic-mathematical modeling and correlation-regression analysis.

Theoretical and methodological principles of product quality management at industrial enterprises are considered in the thesis. The technical-economic and financial indicators of activity of LLC «Mykulynetskyi Brovar» are analyzed. Recommendations for improving the quality management system at LLC «Mykulynetskyi Brovar» are formulated. The analysis of trends of development of the brewing industry in Ukraine and the macroenvironment for the LLC «Mykulynetskyi Brovar» functioning are characterized. The qualitative indicators of control of the documentation of the quality management system are determined and the economic efficiency of the proposed control of the main indicators of production and economic activity of the researched enterprise is substantiated. The acquaintance with organization and financing of measures of labor protection, as well as with the emergency situations occurrence and prevention at this enterprise took place.

KEYWORDS: QUALITY, QUALITY MANAGEMENT SYSTEM, FINANCIAL CONTROL.